

ШИНЖЭЭЧИЙН ЁС ЗҮЙН ХЭМ ХЭМЖЭЭНИЙ ДҮРЭМ

Нэг.Нийтлэг үндэслэл

1 дүгээр зүйл. Ёс зүйн дүрмийн зорилго

1.1. Нислэг техникийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах алба / Цаашид “Алба” гэнэ/-ны шинжээчийн үйл ажиллагаанд баримтлах ёс зүйн нийтлэг хэм хэмжээг тогтоон хэвшүүлж, Шинжлэн шалгах алба болон шинжээчийн нэр төрийг хамгаалахад энэхүү дүрмийн зорилго оршино.

1.2. Ёс зүйн дүрэм нь Монгол улсын Засгийн газрын 2010 оны 288 дугаар тогтоолоор баталсан “ Төрийн захиргааны албан хаагчийн ёс зүйн дүрэм”, Осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах чиглэлээр олон улсын хэмжээнд мөрдөгдөж буй эрх зүйн актаар тогтоосон ёс зүйн хэм хэмжээтэй нийцсэн байна.

2 дугаар зүйл. Шинжээчийн ёс зүйн хэм хэмжээ

2.1.Шинжээч нь төрийн албан хаагч, өвөрмөц онцлог чиг үүрэг бүхий албан тушаалтан болохын хувьд шинжлэн шалгах үүргээ хэрэгжүүлэх явцад баримтлах ажил гүйцэтгэх арга, зан үйл, харилцааны дэгийг багтаасан үйлдэл, эс үйлдлийн нийлбэр цогцыг шинжээчийн ёс зүйн хэм хэмжээ гэнэ.

2.2. Шинжээчийн ёс зүйн хэм хэмжээг тогтоон мөрдүүлэхэд дараах зарчмыг баримтална.

2.2.1. Хүний эрх, эрх чөлөөг тууштай хангуулах;

2.2.2. Хуулийг дээдэлж чанд сахин биелүүлэх;

2.2.3. Бие даасан, бусдаас хараат бус, гадны нөлөөнд үл автах;

2.2.4. Шинжээчийн нэр төрийг хамгаалж, өөрийн ажилдаа хүндэтгэлтэй, хариуцлагатай хандах;

Хоёр. Шинжээчийн ёс зүйн тусгайлсан хэм хэмжээ

3 дугаар зүйл. Шинжээч шинжлэн шалгах үүргээ хэрэгжүүлэх явцад баримтлах ёс зүйн хэм хэмжээ

3.1.Шинжээч нь шинжлэн шалгах үйл ажиллагаанд оролцогчид болон бусад этгээдтэй харилцахдаа үл ялгаварлах, тэдэнд хүндэтгэлтэй хандаж, болсон явдлаас урьдчилан сэргийлэхэд чиглэсэн үнэн, бодитой шийдвэр гаргаж чадахуйц мэдлэг, харьцааны соёлтой байх.

3.2.Шинжээч өөрийн үйл ажиллагаандаа үндэс угсаа, хэл, арьсны өнгө, нас хүйс, нийгмийн гарал, хөрөнгө чинээ, эрхэлсэн ажил, албан тушаал, шашин шүтлэг, үзэл бодол, боловсрол, эрүүл мэндийн байдлаар ялгаварлах байдал гаргахгүй байх.

3.3.Шинжээч нь шинжлэн шалгах үйл ажиллагаанд оролцогчид болон бусад этгээдтэй албан үүргийн хувьд харилцахдаа доромжлох, дарамтлах, албадах, үзэл бодлоо тулгах зэргээр зүй бус авир гаргахгүй байх.

3.4.Шинжлэн шалгах ажиллагаанд оролцох хүмүүст шинжлэн шалгах ажиллагааны талаар танин мэдэхүйн дэмжлэг туслалцаа үзүүлдэг байх.

3.5.Шинжээч нь хувийн болон хэн нэгний ашиг сонирхлын үүднээс осол, зөрчилтэй холбогдолтой байж болох эд мөрийн баримт, мэдээллийг устгах, нуун дарагдуулах, бодит мэдээллийн хэрэгсэл болон бусдаас авсан мэдээллийг өөрчилж гуйвуулахгүй байх.

3.6.Шинжээч нь хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу эцэслэн шийдвэрлэгдээгүй байгаа асуудлаар урьдчилан дүгнэлт гаргах, саналаа илэрхийлэхээс зайлсхийх, холбогдох хууль, дүрэм, журмаар зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд аливаа асуудал, болсон явдал, материалын талаар нийтэд зарлан мэдээлэхгүй, хэвлэл мэдээллээр нийтлэхгүй байх.

3.7.Шинжээч нь мэдээлэл цуглуулах үедээ болсон явдлын талаар учирлах, тайлбар хийх, баталсан, зөвшөөрсөн, үгүйсгэсэн үйлдэл, илт хэн нэгний талд орж байгаа байдал гаргах, хэт нэг талыг барьж асуудалд хандах, аль нэг талд ашигтай шийдвэрлэх талаар амлалт өгөх зэрэг зүй бус байдал гаргахгүй байх.

3.8. Шинжээч нь гаргасан дүгнэлт, шийдвэрийнхээ үндэслэлийг нотлох, эд мөрийн баримтаар нотлогдсон бусдын дүгнэлтийг өөрийн дүгнэлтэндээ тусган өөрчилж чаддаг байх.

3.9. Шинжээч нь шинжлэн шалгах ажиллагааг тал бүрээс нь бүрэн, үнэн зөв, бодитой нотлохын тулд холбогдох бүх арга хэмжээг авах, мэдээллийн үнэн зөв эсэхийг нягтлан шалгаж баримтжуулдаг байх. Аливаа асуудалд, таамаглалд үндэслэн шийдвэр гаргахаас татгалздаг байх.

3.10.Шинжээч нь аюулгүй ажиллагаатай холбоотой бүх бодит мэдээллийг их бага гэж ялгалгүй болсон явдалтай холбон шинжилж, осол, ноцтой зөрчлийн шалтгаан бүх нөлөөллийн хоорондын уялдаа холбоо болон тухайн нөхцөлд аюулгүй ажиллагаанд нөлөөлөөгүй ч, цаашдаа нөлөөлөх магадлалтай хүчин зүйлсийг болзошгүй осол, зөрчилтэй холбон гүнзгий судлаж, нислэг техникийн аюулгүй ажиллагааны түвшинг дээшлүүлэхэд чиглүүлэн тусгадаг байх.

3.11.Шинжээч нь шинжлэн шалгах ажиллагааны явцад олж мэдсэн хувь хүн, байгууллагын нууцтай холбогдсон асуудлыг бусдад задруулахгүй байх.

3.12. Осол, зөрчилтэй холбогдолтой байж болох эд мөрийн баримтыг өөрөө болон бусдын эрх ашгийн үүднээс устгах, өөрчлөлт хийх, нуун дарагдуулахгүй байх.

3.13. Шинжлэн шалгах албанд хандаж гаргасан иргэн, хуулийн этгээдийн хүсэлт, гомдол, мэдээллийг судлан үзэж, хуульд заасан хугацаанд хариу өгч шийдвэрлэх.

3.14. Гэр бүл, ойр дотно, төрөл садангийн харилцаатай хүмүүс, урьд нь ажиллаж байсан, эрх ашгийг нь ямар нэгэн хэлбэрээр хамгаалж байсан байгууллагатай холбогдсон асуудлаар оролцохгүй байх.

3.15. Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр шинжлэн шалгах алба, шинжээчийн нэр хүндэд харш сурталчилгаа хийхгүй байх.

3.16. Албан үүргээ хэрэгжүүлэхэд харшлах эсвэл сөргөөр нөлөөлөх, албан тушаалаа ямар нэгэн байдлаар ашиглахыг санаархсан аливаа хэлцэл, үйл ажиллагаанаас зайлсхийх.

3.17. Авлигын эсрэг хуулиар зөвшөөрөгдсөн хүрээнд бусдаас бэлэг авч болох боловч эрхэлж буй ажил, албан тушаалтай холбогдсон аливаа хандив, тусламж, зээл хүсэх, шан харамж, бэлэг авах, ямар нэгэн байдлаар хувьдаа давуу байдал олж авах, түүхт ой, баяр ёслолыг тохиолдуулан иргэн, хуулийн этгээдээр үйлчлүүлэх, ажил гүйцэтгүүлэх, бэлэг сэлт, үнэ бүхий зүйл авахыг хориглох.

4 дугаар зүйл. Шинжээч хөрөнгө орлогоо мэдүүлэх

4.1. Шинжээч нь хууль тогтоомжид заасны дагуу өөрийн болон гэр бүлийнхээ хөрөнгө, орлогыг үнэн зөвөөр мэдүүлж байх үүрэгтэй.

5 дугаар зүйл. Шинжээч эрх ашгаа хамгаалуулах

5.1. Шинжээч нь өөртэй нь холбогдсон асуудлаар гаргасан гомдол, санал, шийдвэрийг үндэслэлгүй гэж үзвэл өөрийн нэр хүндийг сэргээлгэх, эд хөрөнгийн бус гэм хорын хохиролыг арилгуулахаар төрийн байгууллага, шүүхэд хандан шийдвэрлүүлэх эрхтэй.

Гурав. Шинжээчийн ёс зүйн зөрчил, түүнийг хянан шийдвэрлэх

6 дугаар зүйл. Шинжээчийн ёс зүйн зөрчил

6.1. “Шинжээчийн ёс зүйн зөрчил” гэж дүрмийн 1.2-д заасан эрх зүйн актууд болон энэхүү дүрмээр тогтоосон ёс зүйн хэм хэмжээг санаатай буюу санамсаргүй зөрчсөн үйлдэл, эс үйлдлийг хэлнэ.

7 дугаар зүйл. Шинжээч ёс зүйн зөрчил гаргасан тухай гомдлыг хүлээн авах, түүнийг хянан шийдвэрлэх

7.1. Шинжээч ёс зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн тухай иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллага, төрийн албан хаагчийн гомдол, мэдээллийг Зам, тээврийн хөгжлийн яамны Ёс зүйн хороо хүлээн авч, түүний үндэслэлийг хянан шалган тогтоож, дүгнэлт гаргана.

7.2. Ёс зүйн зөрчлийг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг Төрийн албаны төв байгууллагын шийдвэрээр баталсан журмын дагуу зохион байгуулна.